

Parashat Mishpatim **The Judicial System** **Rabbi Shai Finkelstein**

שמות פרק כא פסוק א

וַיֹּאמֶר ה' מִשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לִפְנֵיהֶם.

שמות רבה (וילנא) פרשת משפטים פרשה ל

בא וראה כמה משובחת פרשה זו, כמה פרשיות בה וכמה אזהרות הזהיר הקדוש ברוך הוא לישראל בפרשה זו.

כי תקנה עבד עברי, כי ימכור איש את בתו לאמה, ומכה אביו,

ומה ענין אלו לאלו אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל אני קניתי אתכם במצרים בי' מכות שהראיתי, שנאמר (תהלים קלט) נפלאים מעשיך ונפשי יודעת מאד, כשם שאתם מצווים לא תעבוד באחיך יותר מו' שנים שלא בראתי את העולם אלא לו' ימים, לפיכך נתתי לך ו' שנים שתהא רשאי לעבוד בעבד עברי.

כי ימכור איש את בתו לאמה בת אחת היתה לי ומכרתי לך שאתם מוציאים אותה אלא חבושה בארון, לא תצא כצאת העבדים נהגו בה כבוד ששבתם אותה מאצלי שנאמר (שם/תהלים/ סח) עלית למרום שבית שבי, וכן דוד משבח (שם/תהלים/ קמז) הללויה כי טוב זמרה אלהינו כי נעים.

ר' שמואל אומר הזהיר הקדוש ברוך הוא קל בחמור שהרבה אזהרות יש כאן כגון מכה אביו ואמו, אמר הקדוש ברוך הוא חם אבי כנען לא הכה אלא ראה בלבד עכשיו הוא ובניו עבדים לעולם, המקלל והמכה עאכ"ו.

רש"י שמות פרק כא פסוק א

ואלה המשפטים. כל מקום שנאמר "אלה" פסל את הראשונים, "ואלה" מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני, אף אלו מסיני; ולמה נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח? לומר לה שתשים סנהדרין אצל המקדש.

ספורנו שמות פרק כא פסוק א

ואלה המשפטים. הנה בפרשה של מעלה היתה האזהרה שלא תחמוד כל אשר לרעך ואלה המשפטים אשר במ ידע האדם מה הוא כל אשר לרעך.

הנצי"ב / העמק דבר

ואלה המשפטים. באשר הזכיר אבוא אליך וברכתך הבא ע"י קרבנות. הסמיך לזה המשפטים. דהנהגת המשפטים מביאה ברכה לעולם כמו שיבוא להלן בפסוק אלהים לא תקלל וגו' מלאתך ודמעך. עפ"י המדרש.

שד"ל

והנה לא תרצח לא תנאף לא תגנוב אינם משפטים, אך הם שרשים וכללים גדולים אשר אין בני אדם צריכים ללמדם מפי השופט, כי כל אדם מודה בהם; אבל הדינים האמורים בפרשה הזאת הם ענפים אשר יפול בהם חלוק הדעות, ובהם בני אדם צריכים לשופט שיחתוך הדין, לכך נקראים משפטים. ולהיות כי כן דרך השופט לגזור מי חייב למי, והוא מודיע מי ראוי שיתן ומי ראוי שיקבל, מזה נמשכו לקרוא בשם משפט לכל מה שהוא ראוי לאיש פלוני, או לדבר פלוני, אם לטוב, כגון כמשפט הבנות כלמטה פסוק ט', משפט הכהנים (דברים י"ח ג'), משפט הבכורה (שם כ"א י"ז), אם לרע, כמו משפט מות לאיש הזה (ירמיה כ"ו י"א), ובדברים שאין בהם רוח חיים, כגון את המשכן כמשפטו (למטה כ"ו ל'), כחקת הפסח וכמשפטו (במדבר ט' י"ד), ונסכיהם כמשפטם (שם כ"ט ו'), כלם ענינם מה שראוי לאותו דבר, מה שהוא jus לאותו דבר. גם האל יש לו משפט, והם הדברים שרצונו שנעשה אותם לעבדותו, כטעם את משפט אלהי הארץ (מלכים ב' י"ז כ"ו); וכן בפרשה הזאת כשהשלים המשפטים שבין אדם לחברו, הזכיר גם משפט אלהי הארץ, והוא ששת ימים תעשה מעשיך, שלש רגלים תחג לי, ושאר הענין.

שמות רבה פרשה ל

בוא וראה כמה צוה הקדוש ברוך הוא בפרשה זו על כל דבר ודבר, שנאמר: וכי ינצו אנשים ונגפּו אשה הרה, אם מתה: ונתת נפש תחת נפש, ואם לא מתה עונשין אותו ממון, עד עכשיו לא ראה האור אלא נתון במעי אמו, שבכל דבר ודבר התורה מזוהרת לישראל, משל לבן מלכים שהזוהירו אביו שלא יתקל בכל דבר וילקה והוא חביב עליו כבבת עינו, כך הקדוש ברוך הוא הזהיר לישראל על המצוות, למה, שהן חביבין עליו יותר מן המלאכים, שנאמר בנים אתם לה' אלהיכם. וכן דוד אמר ה' אלהינו אתה עניתם אל נושא הייט להם ונקם על עלילותם.

מצודות / תהילים פרק צט

אתה עניתם. אם כי אתה ענית להם בכל עת קראם ובעבורם היית נושא עון ישראל ועכ"ז נוקם היית על מעלליהם ולא ויתרת להם כלום כי משה ואהרן מתו על מי מריבה ושמואל לא האריך ימים על אשר לא הדריך את בניו כראוי ומכל זה נראה גודל קדושתו שאינו נושא פנים.